

Jadranka
Vinterhalter

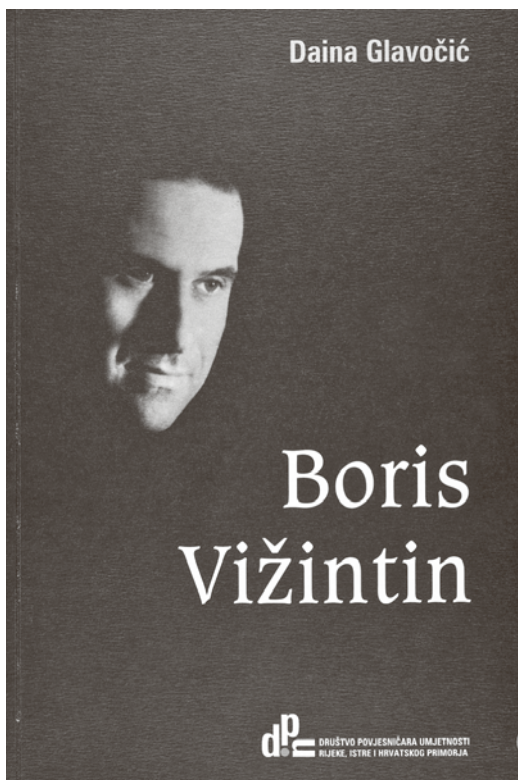
Vižintinovo otvaranje putova novom

DAINA GLAVOČIĆ, Boris Vižintin, Rijeka, Društvo povjesničara umjetnosti Rijeke, Istre i Hrvatskog primorja, 2009., 105 str., ISBN 978-953-7663-01-8

U vremenu kada je stručni rad općenito marginaliziran, a posebno rad u području kulture, knjiga koja prikazuje djelovanje povjesničara umjetnosti, likovnog kritičara i muzealca Borisa Vižintina, izdavački je potez koji budi nadu u mogućnost drugačijeg odnosa. Knjigu je izdalo Društvo povjesničara umjetnosti Rijeke, Istre i Hrvatskog primorja, 2009., u namjeri da otrgne od zaborava i ponovno fokusira interes na iznimno vrijedan i višestran stručan opus Borisa Vižintina.

Daina Glavočić, autorica obujmom nevelike, dobro ilustrirane knjige, pregledno je i zanimljivo opisala osobu Borisa Vižintina (1921. – 2001.) i kontekst u kojem je radio. Taj povijesni okvir važan je za shvaćanje uloge koju je Vižintin kao kulturni djelatnik u bivšoj državi imao, otvarajući putove novom – kako u pisanju tako i u prezentiranju suvremene umjetnosti. Rijeka je poprište radnje, grad u koji je Vižintin iz Zagreba došao raditi 1951. godine, na vlastiti zahtjev, te je imenovan ravnateljem Moderne galerije, gdje ostaje do odlaska u mirovinu 1988. Rijeka je sredinom 20. stoljeća bila obilježena samo kao lučki i industrijski grad, a tek nekolicina kulturnih djelatnika ustrajnim i dugogodišnjim naporima učinit će Rijeku i kulturnim središtem. Među tim entuzijastima, požrtvovnim i agilnim povjesničarima umjetnosti goleme energije i upornosti, bio je i Boris Vižintin.

I sama je povjesničarka umjetnosti, likovna kritičarka i muzejska savjetnica u Muzeju moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci

(kako se danas naziva Moderna galerija), Daina Glavočić, godinama surađivala s Borisom Vižintinom. Imala je prilike iz prve ruke upoznati metodologiju rada u ustanovi koju je Vižintin vodio, strategije koje je koristio, projekte koje je inicirao i realizirao. Knjizi je prethodilo i iščitavanje i revaloriziranje Vižintinovih tekstova te njihovo smještanje u kontekst hrvatske poslijeratne likovne kritike.

Knjiga kronološki prati različita stručna područja u kojima je Boris Vižintin djelovao. Započinje s publicistikom i ranom likovnom kritikom koju je Vižintin pisao kao student u Zagrebu od 1947., pod utjecajem "diktata poslijeratnog ozračja novouspostavljenog jugoslavenskog socijalističkog društva", kako to razdoblje označava Daina Glavočić. Tekstove je pedesetih godina objavljivao u dnevnim novinama i revijama *Vjesniku*, *Narodnom listu*, *Slobodnoj Dalmaciji*, *Izvoru*. "A samo nekoliko godina poslije potpuno će promijeniti mišljenje i kriterije prosudbe umjetničkog stvaranja, zalažući se i podržavajući upravo - nefigurativnu i apstrakciju", riječi su kojim autorica ističe preokret u Vižintinovu stavu i opredjeljenje za suvremeno i inovativno. Ono će se pokazati kako u tekstovima tako i u muzejsko-galerijskoj praksi, u realizaciji izložbi i koncipiranju otkupa za zbirke.

Usporedo s pisanjem i objavljivanjem stručnih i znanstvenih radova, kritika i prikaza izložbi, Vižintin gradi i muzejsku karijeru, uspješnu i dugotrajnu. Započeo je u tek osnovanoj Galeriji likovnih umjetnosti (preimenovanoj u Modernu galeriju), u dijelu Guvernerove palače, gdje je direktorska soba bila smještena u guvernerovoj kupaonici. U skućenim i skromnim uvjetima Vižintin je uspijeva postavljati izložbe sve do 1956. kada se Galerija seli u nove prostore na drugom katu zgrade Sveučilišne knjižnice u Dolcu 1, čiji je izlagački prostor preuredio i proširio arh. Igor Emili.

Posebno je značajan Vižintinov edukativno-pedagoški rad, odlazio je u škole, tvornice, putovao po okolici Rijeke i Istri te održavao javna predavanja o temama iz povijesti umjetnosti, popraćena dijaprojekcijama, sve do sredine šezdesetih godina. U nastojanju da popularizira suvremenu umjetnost, organizirao je šezdesetih godina prodajne izložbe s mogućnošću obročne kupovine umjetnina, na obostrano zadovoljstvo i korist i umjetnika i Galerije. Takav potez danas bismo nazvali marketinškom strategijom. Vižintin je i u tom području otišao još dalje pružajući stručne savjete i pomoć u opremanju

umjetninama javnih prostora i interijera velikih brodova.

Njegov znanstveni rad uključivao je istraživanje i objavljivanje tekstova o likovnom stanju u Rijeci u 19. stoljeću. Disertacijom o Ivanu Simonettiju, najznačajnijem riječkom slikaru 19. stoljeća, doktorirao je u Ljubljani 1962. Krunu tih istraživanja predstavlja knjiga *Umjetnička Rijeka u 19. stoljeću*, izdana 1993. U istom poglavlju o znanstvenom radu Daina Glavočić navodi da je Vižintin napisao stotine predgovora za kataloge izložbi u Modernoj galeriji, predgovore desetinama izložbi u drugim galerijskim prostorima u zemlji i inozemstvu te niz kritičkih tekstova u specijaliziranim i relevantnim publikacijama kao što su *Čovjek i prostor*, *Sinteza*, *Umetnost*, *Život umjetnosti*, *Arhitektura*. Izdavao je i grafičke mape naših i stranih umjetnika - Ede Murtića, Otona Glihe, Zlatka Price, Richarda Mortensena.

Tri poglavlja posvećena su trima velikim i značajnim izložbenim projektima koje je Boris Vižintin koncipirao i utemeljio, čime je trajno obilježio Modernu galeriju Rijeka kao relevantan likovni punkt u bivšoj Jugoslaviji. Riječki salon 1954. bio je prva jugoslavenska grupna izložbe apstraktne umjetnosti čiji su pokretači i organizatori bili mladi povjesničari umjetnosti, među njima i Boris Vižintin, a ne umjetnici, što je dotad bila praksa. Time je izložba označila konceptijski preokret k profesionalizaciji muzejsko-galerijskog rada. Veliki uspjeh izložbe kod kritike i publike, koji se ponavljao i sljedećih godina na šest slijedećih Salona, učinili su grad Rijeku nezaobilaznim središtem suvremene likovne umjetnosti. Već II. riječki salon 1956. postaje internacionalna manifestacija na kojoj izlaže čak trideset francuskih umjetnika, na kojoj je enformel dominantna likovna poetika. Saloni gostuju u inozemstvu, na njima se inicira eksperimentiranje u likovnoj praksi i plodna suradnja s našim i inozemnim umjetnicima. Ipak, pokretanjem velikih međunarodnih likovnih manifestacija u drugim gradovima, Zagrebu i Beogradu, Rijeka gubi primat i Salon se ukida 1964.

Međutim, agilni i inovativni voditelj Moderne galerije Boris Vižintin koncipira novu manifestaciju, Bijenale mladih već 1960., koja je postala jedina i važna odskočna daska mnogih, poslije poznatih umjetnika. Izložba je organizirana prema suvremenim načelima – na javni su se natječaj mogli javiti umjetnici do 35 godina starosti, stručni žiri je selektirao radove, a mlada je umjetnost iskoračila iz galerijskog prostora na gradske ulice i trgove, te ušla u alternativne prostore. Bijenale mladih trajao je do raspada Jugoslavije 1991.

Međunarodna izložba originalnog crteža, pokrenuta 1968. kao bijenalna manifestacija, treća je prestižna izložba koju je koncipirao i organizirao Boris Vižintin, u namjeri da afirmira crtež kao likovnu disciplinu i da okupi crtače iz cijelog svijeta. Već tada je Vižintin govorio o potrebi održavanja takve izložbe u Rijeci, kao turističkom i tranzitnom gradu, anticipirajući koncept i važnost kulturnog turizma. Daina Glavočić primjećuje kako je, usprkos sumnjama kolega, Vižintin hrabro krenuo u novi projekt, te da ga je uspio realizirati zahvaljujući svom međunarodnom ugledu i stručnim vezama s najuglednijim europskim kritičarima i galeristima. Već je na prvu izložbu Vižintin uspio dovesti neka od najvećih imena europske umjetnosti, među kojima Pabla Picassa i André Massona. U međunarodni žiri pozivao je ugledne svjetske kritičare, a Pierre Rouve je 1982. godine ustvrdio: “Kada je međunarodna izložba originalnog crteža započela svoj vijek, bio je to prvi i jedini događaj takve vrste u čitavom svijetu. Danas, nakon šesnaest godina ova rodonačelna izložba-majka ima puno, više ili manje nezakonite djece raštrkane čitavim, širokim svijetom (...).” Izložba je vremenom mijenjala svoju koncepciju, a njeno trajanje do današnjeg dana potvrđuje opravdanost njezina osnivanja.

Sve navedene izložbe sinonim su za Modernu galeriju, kao što je to i njihov pokretač i organizator Boris Vižintin. U posljednjem poglavlju knjige *Boris Vižintin, stručnjak, muzealac, galerist, znanstvenik, pisac – čovjek* autorica navodi i sažima njegove stručne doprinose: članstvo i rad u stručnim udruženjima, organizacijama i žirijima, izložbe koje je organizirao u inozemstvu, među kojima VI. mediteranski bijenale u Aleksandriji, 1965. i IX. bijenale u Sao Paulu, 1967. Autorica posebno ističe uspješno vođenje Moderne galerije tijekom trideset osam godina, u kojoj je Vižintin razvijao timski rad u uvjetima dobrih međuljudskih odnosa, podržavajući stručni rad i usavršavanje mladih kolega. Kolektiv riječke Moderne galerije dobio je niz zahvalnica, priznanja i najviših gradskih nagrada, među kojima Nagrada Grada Rijeke 1975. govori o prepoznavanju rada ustanove i njezinog doprinosa lokalnoj sredini. I Boris Vižintin je, uz druge nagrade, tri puta dobio godišnju Nagradu Grada Rijeke za svoj rad i projekte. Godine 1988. Boris Vižintin otišao je u mirovinu, a time je, kako navodi Daina Glavočić, “(...) zaključeno jedno veliko, vrlo uspješno povijesno razdoblje riječke muzejske kronike, koje je ostavilo dubok trag na riječkoj likovnoj i muzejsko-galerijskoj sceni te među riječkom publikom.”

Sa stručnim je radom Vižintin nastavio i u mirovini, pišući i objavljujući do smrti 2001. Slijedi popis nagrada, biografski podaci, bibliografija i literatura o Borisu Vižintinu.

Knjiga Daine Glavočić pisana je pitkim jezikom, s nizom zanimljivih detalja, te će se sa zadovoljstvom naći u rukama čitatelja, mada će za njom najprije posegnuti stručnjaci. Ona sažeto i razložno predstavlja dugogodišnje stručno djelovanje Borisa Vižintina, koje prelazi granice lokalnog značaja i upisuje ga na stranice nacionalne i međunarodne povijesti umjetnosti, likovne kritike i muzejske prakse. ×